

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування головного закладу вищої освіти)

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

(повна назва відокремленого структурного підрозділу)

Циклова комісія

економічних дисциплін

(назва циклової комісії)

“ПОГОДЖЕНО”

Завідувач

Юридичного відділення

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора

з навчально-методичної роботи

_____
(підпис) *С.Л. Флорескул-Світова*
(ініціали та прізвище)

_____
(підпис) *М.Я. Дерев'янчук*
(ініціали та прізвище)

“ ____ ” _____ 20 ____ року

“ ____ ” _____ 20 ____ року

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

“Фінансова грамотність”

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність

081 “Право”

(код і назва спеціальності)

Галузь знань

08 “Право”

(код і назва галузі знань)

Освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

(назва освітньо-професійного ступеня)

Мова навчання

українська

(вказати: на якій мові читається предмет)

Чернівці, 2020 рік

Силабус навчальної дисципліни**“Фінансова грамотність”**

(назва навчальної дисципліни)

складений відповідно до освітньо-професійної програми

“Право”

(назва освітньо-професійної програми)

затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 5 від «25» травня 2020 року) та введеної в дію наказом ректора №142 від «27» травня 2020 року.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені (педагогічні) звання)

викладач II-ї кваліфікаційної категорії, А.В. Марич

Профайл викладача (-ів)

<http://college-chnu.cv.ua/article/5f8844d3d6f28212d7d8b03a>

E-mail

a.marych@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3093>

Консультації

середа з 16:00 до 17:00

Силабус навчальної дисципліни обговорено та узгоджено на засіданні циклової комісії

економічних дисциплін

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова циклової комісії

С.І. Гнат

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Схвалено Методичною радою ВСП «Фаховий коледж ЧНУ імені Юрія Федьковича»

Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ року

Голова методичної ради

О.Я. Білокрила

(підпис)

(ініціали та прізвище)

ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

Протокол № _____ від _____, 20__ р.

(підпис)

(ініціали та прізвище голови ЦК)

1. Загальні відомості про дисципліну

Анотація. У зв'язку з глобалізацією, фінансові системи світу стають все складнішими; з'являються нові фінансові продукти та послуги. Як результат, люди часто не готові до сучасних фінансових викликів. Актуальність питань низького рівня фінансової грамотності населення зростає особливо в останні десятиліття, коли виникли проблеми нестерпного особистого боргового боргу, відсутності заощаджень, неможливості вжити ефективних заходів щодо захисту власного добробуту тощо. Саме тому формування знань про фінанси у повсякденному житті сім'ї, місцевої громади, українського суспільства та розвиток ключових підприємницьких та фінансових компетенцій стає пріоритетним. Розвиток фінансової та економічної грамотності, дотримання правових норм у фінансовому житті, правильне фінансове планування – ось запорука особистого успіху. Фінансова грамотність – це здатність керувати фінансовими потоками (доходами і витратами), розумно розподіляти гроші, тобто жити власними силами та правильно примножувати наявний капітал.

Мета. Ознайомлення здобувачів вищої освіти із сучасними фінансовими продуктами та послугами, формування навичок використання таких продуктів, а також розвиток вмінь власного фінансового планування на майбутнє.

Завдання:

- досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінки прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.
- використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.
- застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.
- ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.
- застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.
- демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Пререквізити. Дисципліна «Фінансова грамотність» розрахована для вивчення студентів на 2 курсі спеціальності 081 «Право» ОПП «Право» і має на меті виробити практичні навички поведінки у різних фінансових ситуаціях у повсякденному житті.

Програмні результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни «Фінансова грамотність» мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- механізм функціонування бюджетної, банківської, страхової та податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору банківської установи, системи оподаткування та формування звітності на підприємствах;
- загальнонаукові та спеціальні методи дослідження соціально-економічних явищ та господарських процесів на підприємстві.

вміти:

- володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств;
- ідентифікувати та оцінювати ризики при прийнятті тих чи інших рішень в повсякденному житті суспільства;
- розуміти організаційно-економічний механізм управління об'єктом аналізу та оцінювати ефективність прийняття рішень з використання обліково-аналітичної інформації;
- вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі.

2. Опис навчальної дисципліни

2.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни “Фінансова грамотність”						
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	Модулів	
Денна	2	3-4	3	90	2	ЗАЛІК

2.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

№ за/п	Теми	Усього годин
МОДУЛЬ 1. Вступ до особистих фінансів.		
1.	Тема 1. Що таке гроші?	11
2.	Тема 2. Зайнятість та підприємництво	10
3.	Тема 3. Складання та ведення сімейного бюджету	9
4.	Тема 4. Податки та податкова культура	11
5.	Тема 5. Пенсії	9
Разом за модулем 1		50
МОДУЛЬ 2. Фінансово-кредитна система та фінансові послуги.		
6.	Тема 6. Фінансова та кредитна системи	9
7.	Тема 7. Банки та небанківські фінансово-кредитні установи. Страхові компанії.	11
8.	Тема 8. Депозити. Інвестиції	10
9.	Тема 9. Валюта та платіжні системи	10
Разом за модулем 2		40
Усього за курс		90

2.2.1. Теми лекційних занять

№	Назва теми
1	Що таке гроші?
2	Зайнятість та підприємництво
3	Складання та ведення сімейного бюджету
4	Податки та податкова культура
5	Пенсії
6	Фінансова та кредитна системи
7	Банки та небанківські фінансово-кредитні установи. Страхові компанії.
8	Депозити. Інвестиції
9	Валюта та платіжні системи

2.2.2. Теми семінарських або практичних занять

№	Назва теми
1	Що таке гроші?
2	Зайнятість та підприємництво
3	Складання та ведення сімейного бюджету
4	Податки та податкова культура
5	Пенсії
6	Фінансова та кредитна системи
7	Банки та небанківські фінансово-кредитні установи. Страхові компанії.
8	Депозити. Інвестиції
9	Валюта та платіжні системи

2.2.3. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	Основні правила користування грошима
2	Інвестиції в людський капітал
3	Спільно-роздільний сімейний бюджет
4	Особливості надання податкової пільги
5	Модель регулювання прав споживачів
6	Критерії вибору банку
7	Небанківські фінансові установи: ЗА і ПРОТИ
8	Особливості використання криптовалют
9	Поради позичальникам щодо вирішення конфліктних ситуацій з кредиторами

2.2.4. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Що таке гроші?
2	Зайнятість та підприємництво
3	Складання та ведення сімейного бюджету
4	Податки та податкова культура
5	Пенсії
6	Фінансова та кредитна системи
7	Банки та небанківські фінансово-кредитні установи. Страхові компанії.
8	Депозити. Інвестиції
9	Валюта та платіжні системи

3. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента та ін.

Формами підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)											Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Модуль №1						Модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	МКР	T6	T7	T8	T9	МКР	50	100
4	4	4	4	4	7	4	4	4	4	7		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
80-89	B	
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів під час проведення підсумкового контролю

В кінці вивчення дисципліни «Фінансова грамотність» студенти згідно із навчальним планом складають залік. Залік проводиться в усній або письмовій формах. Залікове завдання включає 2 теоретичні питання, три тестові завдання та 1 ситуаційне завдання. Підсумкова оцінка знань студентів з дисципліни «Фінансова грамотність» здійснюється на основі проведення заліку, результати якого оцінюються за 50-бальною шкалою.

На оцінювання впливають такі моменти:

- рівень опанування основних проблемних питань відповідно до програми дисципліни та до завдань залікових білетів;
- знання студентом ключових термінів і категорій;
- вміння вирішувати ситуаційні завдання та робити висновок;
- ступінь ознайомлення із основною та додатковою науковою літературою відповідно до програми дисципліни;
- вміння пов'язати теоретичні положення з практикою;
- здатність студента відстоювати власні погляди;

– вміння логічно у відведений час викласти основні положення запропонованих в заліковому завданні питань і зробити відповідні висновки і узагальнення.

50-45 балів ставиться у випадках, коли студент має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, передбачені програмою дисципліни, засвоїв основу та ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення і висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

44-40 бали ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розв'язанні практичних завдань.

39-35 бали ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, але не вміє робити певні узагальнення і висновки, не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розв'язанні практичних завдань.

34-30 ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповні відповіді на поставлені теоретичне запитання, допустився грубих помилок у розв'язанні практичного завдання.

29-25 ставиться у випадках, коли студент засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповні відповіді на поставлені теоретичне запитання, не вміє чітко узагальнити опрацьований матеріал, допустився грубих помилок у розв'язанні практичного завдання.

24-18 ставиться студенту, який не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на більшість поставлених теоретичних запитань, не неправильно виконує розрахунки та розв'язувати практичні завдання.

17-0 ставиться студенту, який не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні запитання, не вміє виконувати розрахунки та розв'язувати практичні завдання.

4. Перелік питань до заліку

1. Загальна характеристика грошей та їх еволюція.
2. Форми грошей в обігу.
3. Функції грошей та основні правила користування грошима.
4. Характеристика форм зайнятості.
5. Порядок формування винагороди.
6. Покращення професійних знань та навичок.
7. Основні правила побудови кар'єри.
8. Характеристика основних фінансових цілей.
9. Фінансове планування. Ухвалення фінансових рішень.
10. Поняття та класифікація надходжень. Характеристика основних видів надходжень.
11. Надходження та податки.
12. Суть та причини виникнення видатків. Види та характеристика окремих видатків.
13. Видатки та інфляція.
14. Характеристика та види особистого та сімейного бюджетів.
15. Що таке податки та їх види.
16. Податки на споживання.
17. Податки на доходи.
18. Податки на майно.
19. Характеристика податкових пільг.
20. Фінансова система та канали руху коштів.
21. Фінансові посередники та фінансові послуги.
22. Ринок капіталу та ринок грошей.
23. Регулювання діяльності фінансових посередників.
24. Банки та банківська система.
25. Вид банківських послуг.
26. Загальна характеристика основних видів кредитів банківських установ.
27. Процедура вибору банківської установи.
28. Характеристика поточних рахунків.
29. Характеристика платіжних карток.
30. Комісія за відкриття та обслуговування рахунків.
31. Контроль за операціями та залишком коштів на рахунку.
32. Загальна характеристика системи страхування.
33. Учасники страхових відносин.
34. Форми страхування.
35. Характеристика договору страхування.
36. Загальна характеристика небанківських фінансово-кредитних установ.
37. Характеристика ломбардів.
38. Характеристика кредитних спілок.

39. Характеристика фінансових компаній.
40. Характеристика лізингових послуг.
41. Загальна характеристика валюти.
42. Конвертованість валюти.
43. Валютний курс та валютний ринок.
44. Платежі з використанням готівки.
45. Безготівкові платежі.
46. Платежі з використанням електронних грошей.
47. Характеристика платіжних систем.
48. Міжнародні банківські платежі.
49. Заощадження та їх джерела.
50. Форми заощаджень, інвестиції та інфляція.
51. Зміна вартості грошей у часі.
52. Загальна характеристика депозитів та їх видів.
53. Гарантування банківських вкладів.
54. Загальна характеристика інвестицій.
55. Цінні папери та їх види.
56. Альтернативні види інвестицій.
57. Загальна характеристика пенсійної системи.
58. Солідарна, накопичувальна та система недержавного пенсійного страхування.
59. Захист прав споживачів фінансових послуг.
60. Фінансова безпека та шахрайство. Фінансові піраміди.

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: факти та висновки / Р. Бонд, О. Куценко, Н. Лозинська // Проект USAID «Розвиток фінансового сектору» (FINREP). К., 2010. Грудень. 42 с.
2. Глущенко А. С. Фінанси. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 190 с.
3. Економіка: навч. посіб. / за ред. З. Г. Ватаманюка, С. М. Панчишина. К. : Либідь, 1999. 384 с.
4. Економічна теорія. Макроекономіка : підручник / за ред. В. М. Тарасевича. К. : Знання, 2012. 206 с.
5. Захаркіна Л. С., Катериніна К. П. Підвищення рівня фінансової грамотності населення України. *Економічний форум*. 2014. № 4. С. 200–207.
6. Карлін М.І. Бюджетна система України: навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428с.
7. Карлін М.І. Державні фінанси України: навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 348с.
8. Кириленко О.П. Фінанси: навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2014. 140с.
9. Корнівська В. О. Формування фінансової культури українського населення в контексті мінімізації ринкової асиметрії. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 4. С. 117–126.
10. Кудряшов В.П. Курс фінансів. Київ : Знання, 2008. 431с.
11. Кузнецова Т. В. Основи економічної психології. К. : МАУП, 2006. 140 с.
12. Кучерова Г. Ю. Шляхи розвитку фінансової культури населення. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2013. № 2. С. 125–131.
13. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І. Економіка. Х. : Ранок, 2011. 192 с.
14. Ложкін Г. В. Економічна психологія. К. : ВД «Професіонал», 2007. 400 с.
15. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг : монографія. К. : Знання, 2016. 357 с.
16. Матвеев С. О. Економічна соціологія: підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. 184 с.
17. Орел В. В. Формування економічної свідомості і ставлення до грошей у процесі соціалізації особистості. *Пробл. інж.-пед. освіти*. 2007. № 16. С. 376–382.
18. Парходько Г. Ю. Психолого-педагогічні проблеми виховання фінансової культури дітей. Черкаси, 2010. 97 с.
19. Радіонова І. Ф. Економіка. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. 176 с.
20. Смолінська О. Діти і гроші. 2014. № 9. С. 21–31. Фінансова грамотність : навч. посібник / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. К. : Фенікс, 2017. 312 с.
21. Соценко Т. М. Чого хочуть клієнти? *Економіка в школах України*. 2008. № 4. С. 9–16.
22. Фінансова грамотність : навч. посібник для вчителя / авт. кол. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. К., 2013. 312 с.
23. Шкребець М. С. Особливості формування і розвитку грошової культури в Україні. *Збірка наукових праць Харківських соціологічних читань*. 2008.
24. Шкребець М. С. Вплив грошової культури на рівень консолідації українського суспільства. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2010. № 889.

5.2. Допоміжна

1. Економіка : навч. посіб. / за ред. З. Г. Ватаманюка, С. М. Панчишина. К.: Либідь, 1999. 384 с.
2. Економіка. Програми курсів за вибором та факультативів. К., 2010. 64 с.

6. Інформаційні ресурси

1. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Шпак І. Фінансово безкультурні українці? *Економічна правда*. URL: <http://www.epravda.com.ua/publications/2011/03/3/274995>.
3. Діти і гроші: як у світі дають на кишенькові витрати. URL: <http://www.newsmarket.com.ua/2012/01/diti-i-groshi-yak-u-svitidayut-na-kishenkovi-vitrati>.
4. Радзішевська Д. В. Підвищення фінансової грамотності населення України як один із пріоритетів державної політики на сучасному етапі. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Radzishevaska.pdf>.
5. Захист прав споживачів фінансових послуг: поінформовані та захищені споживачі – запорука підвищення довіри до фінансового сектору/ URL: http://www.finrep.kiev.ua/download/legal_publication_jan2013_ua.pdf. 7.